

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н.П. Педагогіка: навч.посіб. Вид. 2-ге. Перероб., доп. К.: Академвидав, 2007. 616с.
2. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність. К.: Вища школа, 1997. 349с.
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. К.: Літера ЛТД, 2018.160 с.

Тамара Онищук,

студентка 1 курсу,

освітнього ступеня – магістр

факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник: **В. В. Бурназова**, к.пед.н., доцент (БДПУ)

УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ПІД ЧАС ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Актуальність. Освітній процес у закладі вищої освіти вимагає своєрідної «магії» педагогічного впливу. Щоб її створити треба досконало володіти технікою міжособистісного спілкування. У закладі вищої освіти, як і в театрі, «всі повинні посміхатися, бо тут робиться улюблена справа...Атмосфера передається глядачам...» [7].

У мистецькому освітньому процесі педагогічна діяльність відзначається своєю специфічністю, оскільки в її основі лежить емоційно-художня сфера, що вимагає від учителя особливого творчого підходу, поєднання таланту й натхнення (О.Михайличенко). Цього навчити неможливо, але навчити творчо працювати, виявляти творчу ініціативу на ґрунті реалізації «власної системи цінностей» (І. Зязюн), творчо використовувати набуті предметні й міжпредметні компетенції, художньо-інтерпретаційні вміння є головним чинником успіху формування музично-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Провідне значення у процесі вивчення музично-інструментальних дисциплін надається діалоговому принципу, використання якого зумовлюється специфікою викладання музично-інструментальних дисциплін.

Ступінь досліджуваності проблеми. Сутність педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу, психолого-педагогічні основи співпраці викладача і студента, окремі питання забезпечення педагогічної підтримки студента у процесі його професійного становлення, особливості управління процесом професійної підготовки майбутнього фахівця у ЗВО через забезпечення взаємодії викладача і студента розглядалися у працях вітчизняних і зарубіжних педагогів і психологів на рівні теоретичних узагальнень чи були предметом конкретних експериментальних досліджень таких учених як І. Бех, М. Шимін (питання педагогічної етики взаємодії викладачів та студентів); І. Зязюн, О. Касьянова, С. Максименко, С. Мусатов, Б. Беляєв (взаємодія викладача і студента як умова успішності навчально-виховного процесу); Л. Долинська (філологічна взаємодія викладача та студента як багаторівневий процес); Б. Братусь, П. Блонський, А.

Брушлинський, О. Волкова, В. Занков, С. Рубінштейн (вивчення та характеристика суб'єкта педагогічної діяльності); М. Боришевський, Р. Мартін, В. Нагаєв, П. Симонов (засоби забезпечення та регулювання спілкування у навчально-виховному процесі); Т. Гаврилова, А. Бодальов, М. Рибаківа, Ю. Кулюткін (питання взаємовідносин); О.Олексюк, Л.Масол, Г.Падалка та інші (принципи взаємодії викладачів музичного мистецтва)

Мета і методи дослідження полягає в аналізі наукової теорії та узагальненні досвіду та умов формування навчальної взаємодії майбутнього вчителя музичного мистецтва під час освітнього процесу як чинника підвищення його ефективності.

Сутність дослідження. Важливою педагогічною умовою є забезпечення пріоритету самостійної художньо-практичної діяльності, яка є рушійною силою в процесі формування художньо-інтерпретаційних умінь і набуття музично-виконавського досвіду студентами. Художня практична діяльність має виконуватися систематично, щоденно й підпорядковуватися певній меті й завданням. Структура художньопрактичної діяльності, зокрема музично-виконавської, містить сформованість інтересів, потреб, чітке увлечення мети художньопрактичної діяльності, оволодіння способами практичного розв'язання поставленої мети, аналіз результату здійсненої діяльності. Студент повинен бути переконаним, твердо знати й усвідомлювати, що відсутність музично-виконавської практики, художньоінтерпретаційного досвіду в різних видах музично-виконавської діяльності призводить до знецінювання художньої мети, нівелювання результатів художньо-інтерпретаційної діяльності, неможливості опанувати й досягнути глибинно-неповторні прошарки твору, а отже, й негативно позначається на рівні оволодіння професійною компетентністю. Тому добір доцільних способів стимулювання потреби у різновидах музично-виконавської діяльності, залучення студентів у різні види музично-виконавської діяльності є запорукою успіху в процесі формування музично-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Використання принципу діалогічності у процесі викладання музичних дисциплін набуває особливого значення, оскільки зумовлюється специфікою музично-виконавської та музично-педагогічної творчості. Слушною є думка О. Олексюк, яка зазначає, що «діалог у музичній педагогіці – це не просто засіб, метод. Це сутнісна основа музично-освітнього процесу, його методологічний принцип, оскільки сама музика є актом міжособистісного спілкування» [3, с.14]. Принцип діалогічності мистецької освіти науковці [5, с. 265] трактують у таких рівнях: 1) як «її комунікативну спрямованість, утілення ідей «діалогу культур» у процесі навчання і виховання», як особливості процесу художнього пізнання; як уявний (невербальний) діалог з митцем, перетин просторово-часових кордонів і проникнення в «унікальний мікрокосмос».

Такий внутрішній діалог потребує здатності до рефлексії, усвідомлення власного ставлення до мистецтва й у такий спосіб через діалогічну художню картину світу – усвідомлення власного «Я»; 2) взаємопроникнення особистісних смислів у системі «студент-педагог», «студент-студент», «студент-аудиторія». Діалог передбачає суб'єкт-суб'єктну взаємодію всіх учасників процесу художнього спілкування, формує

емпатійний стиль стосунків, забезпечує духовно-емоційну насиченість процесу художнього спілкування. Соціальний контекст, у якому відбувається обговорення мистецьких творів на індивідуальних та групових заняттях, породжує особливі емоційно-мотиваційні імпульси, котрі допомагають визначити координати власної художньої діяльності. Діалогова стратегія педагогічної взаємодії ґрунтується на основі взаєморозуміння та взаємоповаги й студенту зумовлюється дидактичним положенням про залежність ефективності навчально-виховного процесу від організації оптимального педагогічного спілкування (О. Леонтьєв), сприяє розвитку творчого потенціалу, забезпеченню «особистісноформувальної функції» (О. Бодальов). Використання проблемно-діалогічного принципу навчання дає змогу ефективно розв'язувати поставлені завдання, формувати ціннісномотиваційну сферу, викликати активність суб'єкта художньої взаємодії.

Г. Падалка підкреслює значення принципу індивідуалізації, який означає піклування про «виявлення і збереження в учнів індивідуальної емоційно-оцінної реакції, смислових переваг у галузі мистецтва, розвиток здатності до вибору й застосування унікальних, неповторних саме для цієї особистості засобів мистецької творчості» [6, с. 154]. Дійсно, якщо художньо-інтерпретаційна діяльність не є для студента індивідуально-неповторним ставленням до твору, яскраво вираженням власним емоційно-емпатійним співпереживанням у процесі пізнання художнього образу, то створюються передумови уніфікованого творення музичних образів за певними штампами, «антихудожніми кліше». Тому виявлення й розвиток особистісних характеристик та особливостей студентів, актуалізація й збереження їхньої індивідуальної неповторності уможливорює здійснити вплив на формування й розвиток усіх компонентів музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Диференційований підхід дає змогу створити умови для особистісного, художньо-творчого самовираження студентів, реалізації їхнього творчого потенціалу з урахуванням інтересів, нахилів, уподобань та здібностей.

Важливою педагогічною умовою є забезпечення пріоритету самостійної художньо-практичної діяльності, яка є рушійною силою в процесі формування художньо-інтерпретаційних умінь і набуття музично-виконавського досвіду студентами. Художня практична діяльність має виконуватися систематично, щоденно й підпорядковуватися певній меті й завданням. Структура художньо-практичної діяльності, зокрема музично-виконавської, містить сформованість інтересів, потреб, чітке увлечення мети художньо-практичної діяльності, оволодіння способами практичного розв'язання поставленої мети, аналіз результатів здійсненої діяльності. Студент повинен бути переконаним, твердо знати й усвідомлювати, що відсутність музично-виконавської практики, художньо-інтерпретаційного досвіду в різних видах музично-виконавської діяльності призводить до знецінювання художньої мети, нівелювання результатів художньо-інтерпретаційної діяльності, неможливості опанувати й досягнути глибинно-неповторні прошарки твору, а отже, й негативно позначається на рівні оволодіння професійною компетентністю. Тому добір доцільних способів стимулювання потреби у різновидах музично-виконавської діяльності,

залучення студентів у різні види музично-виконавської діяльності є запорукою успіху в процесі формування музично-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Створити належні умови для взаємодії між викладачем та студентом можна за допомогою спеціальних умінь, які дозволяють зняти напругу і створити ситуацію відкритості, що сприятиме високій ефективності освітнього процесу, а саме:

1. Уміння керувати процесом взаємодії і фазами контакту (уміння продемонструвати доброзичливість, використовувати принцип позитивного зворотного зв'язку, уміння «подати себе», створити свій позитивний образ повідомити інформацію, цікаву всім, розповісти про якийсь факт емоційно виділяючи особистісне начало в ньому, навчитися керувати ініціативою під час контакту: зацікавлено слухати, погоджуватися з доводами, повторити якусь думку, висловлену студентом раніше, відреагувати мімікою на якусь дію студента (наприклад, покачати головою);

2. Уміння бути відкритим і комунікабельним у взаємодії. Часто викладач сам «комплексує», боїться показати свої хороші сторони, того, що втратить свій авторитет. Він вважає, що якщо він буде виглядати солідніше, то і студенти його будуть слухатися. А також часто студенти бояться виступати перед аудиторією, переважає невпевненість у своїх силах тощо

3. Уміння володіти своїм настроєм і створити собі гарний настрій і виразність особистості, позитивно впливати на взаємовідносини між суб'єктами освітнього процесу.

Основні висновки. Отже, застосування педагогічних методів та прийомів, спрямованих на формування художньо-інтерпретаційних умінь у процесі самостійно-творчої діяльності і ґрунтуються на діалоговому спілкуванні, що передбачає суб'єкт-суб'єктну взаємодію всіх учасників освітнього процесу, формує емпатійний стиль стосунків, забезпечує духовно-емоційну насиченість процесу художнього пізнання. Постійна своєчасна і педагогічно-доцільна підтримка педагогом студента як в освітній діяльності, так і в різних видах позанавчальної є позитивним чинником формування доброзичливої й ефективної взаємодії суб'єктів цілісного освітнього процесу. Готовність до певного типу взаємодії має бути в усіх суб'єктів освітнього процесу. Оптимальною ситуацією, яка має сприяти максимальній ефективності взаємовідносин викладача і студента, є поєднання професійного й особистісного блоків взаємодії у різні періоди освітнього процесу у ЗВО, починаючи, безумовно, з адаптаційного етапу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. К. : Либідь, 1997. 331 с.
2. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: [наук.-метод. посібник] / Зязюн І. А. – К.: МАУП, 2000. -312 с.
3. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика / Масол Л. М. – К., 2006. – 432 с.
4. Михайличенко О. В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія / Михайличенко О. В. – Суми: Видавництво «Наука», 2004. – 210 с.
5. Олексюк О. М. Музична педагогіка / Олексюк О. М. – К., 2006. –

188 с.

6. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Падалка Г. М. – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.

7. Станиславский К. С. Работа актера над собой. В 8 т. Т. 3. / К. С. Станиславский. – К., 1982. – С. 256.

8. Щолокова О. П. Проблема якості вищої музично-педагогічної освіти в контексті системного аналізу // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2008, -№ 4, - С.16 – 19.

Аліна Панькова,

студентка 3 курсу

Факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник: **О. В. Мартиненко,**

к. пед. н., доцент (БДПУ)

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні підкреслюється необхідність застосовувати нові педагогічні технології особистісно зорієнтованого виховання для формування творчих здібностей учнів [2].

Актуальність теми полягає в тому, що більшість дитячих хореографічних колективів зорієнтовані переважно на виконання, в той час як творчо-пізнавальна робота, її роль у розвитку самостійності й ініціативи, в духовно-творчому зростанні, самовираженні дітей та молоді все ще лишаються недостатньо дослідженими.

Творча особистість та творчі здібності були предметом вивчення таких філософів і вчених як: Сократ, Платон, І. Кант, Ф. Баррон, Р. Джонс, В. Сміт, Е. Торренс, Н. Алексєєв, А. Маслоу та ін. Аналіз досліджень дозволив визначити, що творча особистість – це цілісна людська індивідуальність, яка виявляє розвинені творчі здібності, творчу мотивацію, творчі вміння, що забезпечують їй здатність породжувати якісно нові матеріали, технології та духовні цінності.

Сучасний танець має великі можливості для організації творчої роботи з дітьми. Творча діяльність дітей яскраво проявляється в ігрових ситуаціях. Найдоступніший для дітей цього віку вид творчості – імпровізація. В імпровізації головну роль відіграють емоційні стани та уява-фантазія [3, с. 42].

Мета дослідження – визначення та апробація групи вправ та завдань, спрямованих на розвиток творчої особистості вихованців основного рівня навчання (10-12 років) засобами сучасного танцю.

Засоби сучасної хореографії (імпровізація, робота в просторі та різних рівнях, яскрава сценографія, виразна музика) сприяють розкриттю творчого та фізичного потенціалу учнів, визволенню від скутості та невпевненості в собі; розвивають творчі здібності, вміння застосовувати знайомі технічні елементи в новому танцювальному контексті, вигадувати нові танцювальні пози і рухи, підпорядковуючись можливостям власного